

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI we Wrocławiu
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.012.01.2021

KURATORIUM OŚWIATY		KURATOR	RD
we Wrocławiu		ORG	KD
Wpl. data	19-07-2021	FK	DLE
KANCELARIA GÓLNA		WANKPS	DJG
Zał. Podpis		WANKPSE	DWB

Pan
Roman Kowalczyk
Dolnośląski Kurator Oświaty

Kuratorium Oświaty we Wrocławiu
Pl. Powstańców Warszawy 1
50-153 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/021 – „Funkcjonowanie szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, Pl. Powstańców Warszawy 1, 50-153 Wrocław (dalej: Kuratorium).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Roman Kowalczyk, Dolnośląski Kurator Oświaty od dnia 14 marca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez kuratorów oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (do czasu zakończenia kontroli) ¹ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² (dalej: ustawa o NIK).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Edward Klatka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/72/2021 z dnia 4 maja 2021 r. (akta kontroli tom I, str. 1)

¹ Tj. do dnia 7 lipca 2021 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Dolnośląski Kurator Oświaty dostosował formy sprawowania nadzoru pedagogicznego do funkcjonowania szkół w warunkach zagrożenia COVID-19. Nadzór ten prowadzony był w szczególności poprzez bieżące, zróżnicowane działania poszczególnych wizytatorów. Intensyfikacja działań w tym zakresie nastąpiła w roku szkolnym 2020/2021. Na bieżąco informowano dyrektorów szkół o istotnych zagadnieniach i zmianach w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania tych jednostek. Reagowano również na sygnały o zgłaszanych nieprawidłowościach związanych ze zmianami w funkcjonowaniu szkół, przeprowadzając postępowania wyjaśniające lub kontrole doraźne. Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczano informacje dotyczące działania szkół w okresie pandemii COVID-19. Stosowne informacje w tym zakresie były również przesyłane do szkół pocztą elektroniczną. Z inicjatywy Dolnośląskiego Kuratora Oświaty uruchomiono platformę przeznaczoną dla dyrektorów szkół i placówek województwa dolnośląskiego, służącą do rozwiązywania problemów związanych z bieżącą pracą, poprzez możliwość kierowania pytań do pracowników Kuratorium oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej i uzyskiwania na nie odpowiedzi. Uruchomiono również stronę internetową prezentującą ofertę szkół branżowych (co umożliwiło w okresie pandemii, w związku z niezorganizowaniem „Dni otwartych” zapoznanie się z ofertą tych szkół). Na bieżąco współpracowano także z Państwową Inspekcją Sanitarną (m.in. przeprowadzając wspólne konferencje dla dyrektorów szkół w marcu 2020 r. i inicjując przeprowadzenie spotkań również przed rozpoczęciem roku szkolnego 2020/2021), w zakresie m.in. bezpieczeństwa higieniczno-sanitarnego w szkołach. Dolnośląski Kurator Oświaty nawiązał również współpracę m.in. z instytucjami kultury, która zaowocowała umieszczeniem ofert edukacyjnych tych instytucji na stronie internetowej Kuratorium, co stanowiło wsparcie w realizacji kształcenia na odległość.

III. Opis stanu faktycznego

OBSZAR

Sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez kuratorów oświaty w sytuacji zagrożenia COVID-19

Opis stanu faktycznego

1. W Kuratorium nie sporządzono odrębnych planów działań (od planów nadzoru pedagogicznego) w zakresie wspomaganie szkół w okresie zagrożenia wynikającego z COVID-19. Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że opracowanie „planu i harmonogramu udzielania pomocy szkołom w zakresie zapewnienia efektywnego sposobu prowadzenia procesu kształcenia, wychowania i opieki w okresie prowadzenia nauki w trybie zdalnym i hybrydowym”, nie znajduje bezpośrednio podstawy prawnej w przepisach regulujących pracę Kuratorium. Wskazał również, że ww. dokument nie został opracowany, z uwagi na przebieg pandemii, radykalne zmiany sytuacji w krótkich odstępach czasu. Praktycznie uniemożliwiało to planowanie działań nadzoru pedagogicznego, które były prowadzone w trybie działań doraźnych, odpowiadających na dynamicznie zmieniającą się sytuację.

W dniach 2 i 3 marca 2020 r. odbyły się cztery konferencje Dolnośląskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami publicznych i niepublicznych szkół oraz placówek oświatowych na temat zadań szkół w warunkach zagrożenia epidemiologicznego (odpowiednio dla rejonu Wrocławia, Jeleniej Góry, Legnicy i Wałbrzycha). W konferencjach wzięli udział przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a ich przedmiotem było w szczególności omówienie przepisów dotyczących

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

bezpieczeństwa higieniczno-sanitarnego w ww. jednostkach. Uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań. Według szacunków Kuratorium, w spotkaniach tych uczestniczyło: we Wrocławiu ok. 320 osób - przedstawiciele szkół i innych jednostek systemu oświaty, w Jeleniej Górze ok. 120 osób, w Legnicy ok. 210 osób, a w Wałbrzychu ok. 240 osób.

W roku szkolnym 2019/2020 (w dniu 15 czerwca 2020 r.) zorganizowano jedną naradę, która dotyczyła funkcjonowania placówek oświatowych w okresie zagrożenia wynikającego z COVID-19. Narada zorganizowana została przez jednego z wizytatorów w formie indywidualnych rozmów telefonicznych i wideorozmów z dyrektorami młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, jak również szkół przyszpitalnych. Tematyka narady dotyczyła pracy stacjonarnej młodzieżowych ośrodków wychowawczych w okresie pandemii COVID-19, w tym również zasad przyjmowania i izolacji nowych wychowanków, ich urlopowania na okres wakacji do domów rodzinnych i domów dziecka oraz sposobów prowadzenia konsultacji i zajęć rewalidacyjnych w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, jak również edukacji wczesnoszkolnej. W naradzie uczestniczyli dyrektorzy 17 jednostek oświatowych. Ta forma wspomaganie została zorganizowana na prośbę dyrektorów placówek, którzy zgłosili potrzebę indywidualnych konsultacji.

W odniesieniu od nieorganizowania innych narad, dotyczących funkcjonowania szkół w aspekcie zagrożenia wynikającego z COVID-19, Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił m.in., że w okresie od początku pandemii do ostatniego dnia nauki roku szkolnego 2019/2020, wizytatorzy kontaktowali się z dyrektorami indywidualnie - telefonicznie i za pośrednictwem poczty elektronicznej. Ponadto informacje zamieszczane na stronie internetowej Kuratorium, jak również udzielane telefonicznie i materiały wysyłane do szkół stanowiły wspomaganie dyrektorów zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.

W ww. roku szkolnym zorganizowano również jedno szkolenie dotyczące możliwości wykorzystywania do pracy zdalnej oprogramowania Microsoft Office oraz aplikacji Microsoft Teams. Szkolenie dla dyrektorów swojego rejonu zorganizował jeden z wizytatorów, zajmujący się w Kuratorium technologią informacyjno-komunikacyjną (dalej: TIK). W szkoleniu uczestniczyło 12 przedstawicieli szkół.

W odniesieniu od nieorganizowania innych szkoleń, dotyczących funkcjonowania szkół w aspekcie zagrożenia wynikającego z COVID-19, Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że przeprowadzone szkolenie nastąpiło z inicjatywy własnej jednego z wizytatorów.

Od marca 2020 r. przesyłano do szkół w formie elektronicznej informacje o wprowadzanych zasadach funkcjonowania szkół w warunkach pandemii oraz o zmianach w tym zakresie. Informacje te były również zamieszczane na stronie internetowej Kuratorium – łącznie na tej stronie ok. 120 komunikatów dotyczyło funkcjonowania szkół w warunkach pandemii.

Od marca 2020 r. wizytatorzy zrezygnowali z bezpośrednich spotkań grupowych z dyrektorami szkół i zaczęli stosować formę kontaktów zdalnych. Wykorzystywali przy tym różne, dostępne narzędzia. Informowano dyrektorów szkół prowadzących kształcenie, w tym w szczególności kształcenie zawodowe o zakresie aktualnych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Udzielano odpowiedzi na pisma o charakterze informacyjnym i interwencyjnym uczniów, rodziców/opiekunów, nauczycieli, a także udzielano odpowiedzi na bieżące zapytania dyrektorów szkół dotyczące organizacji ich pracy w okresie nauczania zdalnego. Ponadto dodatkowo, wyznaczeni wizytatorzy, udzielali telefonicznych informacji w sprawach dotyczących funkcjonowania szkół w sytuacji zagrożenia

wynikającego z COVID-19 (wizytatorzy od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Kuratorium odpowiadali na pytania dyrektorów szkół i placówek oświatowych, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych, rodziców, uczniów związane z funkcjonowaniem szkół i placówek, przechodzeniem na nauczanie zdalne/hybrydowe). Pomagali w rozwiązywaniu pojawiających się problemów. Podczas bezpośrednich rozmów udzielano dzwoniącym informacji dotyczących edukacji zdalnej, w tym funkcjonowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzenia zajęć nauczania indywidualnego, przygotowania do matury w trakcie nauczania zdalnego, prowadzenia w szkołach konsultacji dla uczniów z przedmiotów egzaminacyjnych, bezpieczeństwa w szkołach w trakcie nauczania zdalnego, hybrydowego i stacjonarnego.

Na przełomie marca i kwietnia 2020 r. na prośbę TVP wskazani zostali nauczyciele, którzy podjęli się prowadzenia lekcji, nagrywanych w studio telewizyjnym. W sprawie tej wizytatorzy kontaktowali się z dyrektorami szkół. Po przesłaniu do TVP danych nauczycieli (łącznie osiem nazwisk nauczycieli języka angielskiego i niemieckiego), dalszy kontakt następował już bezpośrednio pomiędzy TVP a nauczycielami, poza Kuratorium.

Dolnośląski Kurator Oświaty zwrócił się do różnych instytucji kultury z prośbą o wsparcie szkół i placówek oświatowych, nauczycieli i uczniów w realizacji kształcenia na odległość. W dniu 3 kwietnia 2020 r. na stronie Kuratorium zamieszczona została lista dolnośląskich placówek kultury, które odpowiedziały na ww. apel o wsparcie szkół w pracy zdalnej poprzez udostępnienie w Internecie własnej oferty kulturalnej. Lista zawierała 28 placówek kultury, które dołączyły linki do własnych propozycji.

Od dnia 4 czerwca 2020 r. uruchomiona została strona internetowa prezentująca ofertę szkół branżowych na rok szkolny 2020/2021. Zamieszczona wyszukiwarka umożliwiała szybki dostęp do informacji i materiałów promujących szkołę kształcąca w wybranych zawodach. Inicjatywa ta (w okresie pandemii, kiedy nie były organizowane „Dni otwarte” w szkołach), pozwalała uczniom i rodzicom zapoznać się z ofertą szkół i dokonać wyboru dalszej drogi kształcenia.

W Kuratorium zbierano również informacje dotyczące stosowanych w szkołach metod pracy w nauczaniu na odległość, które następnie zostały przekazane do Ministerstwa Edukacji Narodowej (dalej: MEN)⁴. Informacje te posłużyły do opracowania poradnika „Dobre praktyki w funkcjonowaniu jednostek systemu oświaty w okresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19”, zawierającego wskazówki dla dyrektorów, wychowawców, nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych, wspomagające w organizacji skutecznego nauczania zdalnego⁵.

Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczano informacje dotyczące m.in. następujących zagadnień: wykorzystania nowych możliwości i rozwiązań w pracy zdalnej z uczniami, ofert platform do nauczania zdalnego; rozwiązań informatycznych wspierających pracę zdalną rekomendowanych przez MEN; projektów proponowanych nauczycielom w celu podniesienia ich kompetencji cyfrowych; webinarium, konferencji i szkoleń zdalnych dla kadry kierowniczej szkół i nauczycieli; transmisji telewizyjnych lekcji oraz programów edukacyjnych; możliwości pozyskania środków na dofinansowanie zakupu sprzętu, akcesoriów komputerowych lub oprogramowania; konkursów tematycznych i przedmiotowych

⁴ Z dniem 1 stycznia 2021 r. utworzono Ministerstwo Nauki i Edukacji (dalej: MEIN), w drodze przekształcenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

⁵ <https://www.kuratorium.wroclaw.pl/poradnik-dobre-praktyki-dotyczace-funkcjonowania-jednostek-systemu-oswiaty-w-okresie-zapobiegania-przeciwdzialania-i-zwalczania-covid-19/>, dostęp na dzień 28 czerwca 2021 r.

wspomagających kształtowanie oraz rozwój kompetencji kluczowych uczniów; bezpieczeństwa w okresie wakacji w 2020 r.

Przesyłano również drogą e-mailową do jednostek oświatowych: materiały szkoleniowe dotyczące m.in.: sytuacji zagrożenia COVID-19, nauczania zdalnego w klasach I-III, zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży; propozycje szkoleń (w tym on-line) związanych z edukacją zdalną, prawem oświatowym, zarządzaniem placówką; prezentacje multimedialne, np. Zadania szkół, przedszkoli i placówek oświatowych w związku z zagrożeniem COVID-19; Przykłady uczniowskich i nauczycielskich zasad bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach w odniesieniu do ustalonych TIK, wykorzystywanych przez nauczycieli do realizacji zajęć.

(akta kontroli tom I, str. 35-449, tom II, str. 1-467, tom III, str. 1-410, tom IV str. 1-561, tom V, str. 1-581, tom VI, str. 1-574, tom VII, str. 1-665, tom VIII, str. 1-669, tom IX, str.1-161)

2. W roku szkolnym 2019/2020 objętych nadzorem Dolnośląskiego Kuratora Oświaty było 1 705 szkół⁶. W 39 szkołach przeprowadzono ewaluację, w 422 szkołach przeprowadzono kontrole, w tym w 285 kontrole doraźne⁷. Ponadto monitorowano⁸ i wspomagano wszystkie szkoły objęte nadzorem pedagogicznym.

(akta kontroli tom I, str. 35-449, tom II, str. 1-467, tom III, str. 1-410, tom IV str. 1-561, tom V, str. 1-581, tom VI, str. 1-574, tom VII, str. 1-665, tom VIII, str. 1-669, tom IX, str.160-161)

W roku szkolnym 2019/2020 wizytatorzy przeprowadzili 445 kontroli doraźnych, w tym: dwie dotyczyły zasięgu nauczania zdalnego⁹, dwie zbyt dużego obciążenia dzieci w okresie nauczania zdalnego, a jedna zbyt dużego obciążenia pracą nauczyciela podczas nauczania na odległość.

(akta kontroli tom II, str. 340-343)

W roku szkolnym 2019/2020, w pierwszej fazie zmiany organizacji pracy szkół, podstawowym celem i priorytetem w działaniach Kuratorium było monitorowanie wdrożenia nauczania zdalnego. Z dyrektorami szkół współdziałali bezpośrednio wizytatorzy. Przeprowadzono wyłącznie te monitorowania, których wymagał Minister Edukacji Narodowej. Z uwagi na liczną sprawozdawczość bieżącą oraz konieczność rozwiązywania problemów związanych z organizacją nauki zdalnej, nie przeprowadzono dodatkowych monitorowań¹⁰. W sposób ciągły monitorowano sytuację w szkołach w związku z podejrzeniem wystąpienia zakażenia COVID-19 – zbierano informacji poprzez pocztę elektroniczną oraz uruchomiono dedykowany formularz on-line. Monitorowano również: a) zaistniałe problemy oraz ewentualne ryzyka związanych z możliwością wystąpienia zakażenia koronawirusem, b) wdrożenie nauczania zdalnego, c) zdiagnozowane problemy z organizacją i realizacją kształcenia na odległość oraz propozycje ich rozwiązania, d) realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, e) realizację indywidualnego nauczania i indywidualnej ścieżki kariery. Zbierano dla MEN dane dotyczące: a) realizacji kształcenia na odległość, w tym form kontaktu z uczniami i rodzicami/opiekunami w szkołach ogólnodostępnych, specjalnych, dla dorosłych, b) frekwencji uczniów i wychowanków w publicznych i niepublicznych placówkach oraz wdrożeniu zdalnego nauczania w szkołach specjalnych, c) kształcenia na odległość w szkołach specjalnych województwa dolnośląskiego, d) realizacji turnusów dokształcania teoretycznego uczniów będących młodocianymi pracownikami, e) realizacji zajęć

⁶ Według stanu na dzień 30 września 2019 r.

⁷ Bez uwzględnienia szkół, w których kontrole doraźne dotyczyły wyłącznie oceny pracy dyrektora.

⁸ W szkołach przeprowadzono różne rodzaje monitorowania i pozyskiwano różnorodne dane dotyczące funkcjonowania szkół, w tym w okresie nauki zdalnej. W poszczególnych monitorowaniach brały udział różne szkoły. Niektóre szkoły monitorowano więcej niż w jednym zakresie przedmiotowym.

⁹ Nauczanie zdalne nie było realizowane ze wszystkich przedmiotów.

¹⁰ Z inicjatywy własnej Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

z języka polskiego, o których mowa w art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹¹ (dalej: Prawo oświatowe) i dodatkowych zajęć wyrównawczych dla cudzoziemców, o których mowa w art. 165 ust. 10 tej ustawy, f) przeprowadzono monitorowania abiturientów cudzoziemskich, uprawnionych do przystąpienia do egzaminów zewnętrznych, którzy obecnie przebywają poza Rzeczpospolitą Polską – w związku z egzaminem maturalnym przeprowadzanym w roku szkolnym 2019/2020 oraz uczniów cudzoziemskich.

(akta kontroli tom I, str. 273-353, tom IX, str. 142-144)

W roku szkolnym 2019/2020 Dolnośląski Kurator Oświaty nie posiadał informacji dotyczących liczby uczniów poza systemem edukacji¹². Dane w tym zakresie pozyskano w ramach monitorowania realizacji podstawy programowej, przeprowadzonego w dniach 8-19 lutego 2021 r.¹³. Łącznie w objętych tym monitorowaniem 1 182 szkołach podstawowych, liceach, technikach i szkołach branżowych, w roku szkolnym 2019/2020 wykazano 309 uczniów jako znajdujących się poza systemem edukacji (tj. 0,10% z 300,3 tys. uczniów tych szkół), natomiast w roku szkolnym 2020/2021 - 332 takich uczniów (tj. 0,11% z 303,1 tys. uczniów tych szkół). Z przedłożonych badań dotyczących frekwencji i klasyfikacji uczniów wynikało, że w porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019, w związku z pandemią COVID-19, w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 nie nastąpiły radykalne zmiany w zakresie frekwencji i klasyfikacji uczniów. W zakresie realizacji obowiązku szkolnego Dolnośląski Kurator Oświaty skierował w dniu 5 czerwca 2020 r. do dyrektorów szkół pismo przypominające o wynikających z przepisów prawa obowiązkach w przypadku nierealizowania obowiązku szkolnego.

Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że zgodnie z przepisami prawa (w szczególności art. 41 Prawa oświatowego), nadzór nad realizacją obowiązku szkolnego i obowiązku nauki jest zadaniem dyrektora szkoły i organu prowadzącego. Ponadto wskazał, że Kuratorium nie otrzymało wytycznych MEN/MEiN w zakresie sprawdzania obecności uczniów w czasie nauczania zdalnego lub sposobów sprawdzania obecności. Dolnośląski Kurator Oświaty nie formułował również w tej sprawie wytycznych dla szkół. Zróżnicowane, nieuregulowane przepisami sposoby kontaktowania się nauczycieli z uczniami w ramach nauczania zdalnego uniemożliwiały również zastosowanie jednolitego sposobu notowania frekwencji uczniów. Było to tym trudniejsze, że warunki techniczne po stronie uczniów (posiadanie kamery internetowej, jakość połączeń itd.), często uniemożliwiały jednoznaczny identyfikację uczestników i tylko od inwencji nauczycieli zależała skuteczność przyjętego sposobu notowania obecności. Ze strony Kuratorium ograniczono się do przypomnienia dyrektorom szkół przepisów, które nakładały na nich obowiązki w zakresie kontroli spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

(akta kontroli tom I, str. 35-40, 284-285, tom VI, str. 1-21)

Nadzór nad realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz podstawy programowej kształcenia w zawodach był realizowany poprzez bieżące i doraźne działania. Nie przeprowadzono w tym zakresie w roku szkolnym 2019/2020 monitorowania dedykowanego kwestii realizacji podstawy programowej. Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że realizowane monitorowania i problemy zgłaszane przez dyrektorów szkół w bezpośrednim kontakcie z wizytatorami dotyczyły głównie

¹¹ Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

¹² Liczba uczniów poza systemem oświaty - nierealizowanie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki przez uczniów w okresie ograniczonego funkcjonowania jednostek oświatowych, w szczególności w sytuacji, gdy wcześniej ci uczniowie uczęszczali na zajęcia stacjonarne.

¹³ W ramach przeprowadzonego w grudniu 2020 r. i w styczniu 2021 r. monitorowania sposobu organizacji pracy szkół i realizacji zadań przez ich dyrektorów w roku szkolnym 2020/2021, pozyskano informacje, że zdarzają się przypadki długotrwałej nieobecności uczniów (na 1 347 szkół taką sytuację potwierdzono w 437 jednostkach).

kwestii związanych z wdrożeniem nauczania zdalnego i związaną z tym organizacją pracy szkół. W okresie nauki zdalnej w roku szkolnym 2019/2020 do Kuratorium wpływały sporadyczne sygnały dotyczące problemów z realizacją podstawy programowej w pojedynczych szkołach i głównie odnoszące się konkretnych oddziałów, przedmiotów, nauczycieli. W okresie tym, w reakcji na zgłaszane sygnały przeprowadzono pięć kontroli doraźnych, które w części odnosiły się do realizacji podstaw programowych w okresie nauczania zdalnego. Nie obserwowano również lekcji on-line.

(akta kontroli tom I, str. 35-40, 284-285, tom VI, str. 1-6, 7-21, 67-86)

NIK zwraca uwagę, że wyniki monitorowania realizacji podstawy programowej w kolejnym roku szkolnym 2020/2021 wykazały, że pomimo upływu dłuższego okresu funkcjonowania szkół w warunkach pandemii COVID-19 nadal występowały trudności z realizacją podstawy programowej.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-21)

W odniesieniu do liczby przeprowadzonych kontroli doraźnych oraz braku wizytowania lekcji on-line Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że na podstawie pisma MEN z dnia 24 marca 2020 r., z dniem 25 marca 2020 r. zawieszona została realizacja działań przewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego Kuratorium na rok szkolny 2019/2020, w szczególności w zakresie prowadzenia kontroli, ewaluacji i monitorowania. Z tego powodu od wskazanego dnia do końca roku szkolnego 2019/2020 nie obserwowano zajęć w ramach działań planowych. Ponadto nie wystąpiła potrzeba przeprowadzenia obserwacji zajęć w ramach czynności doraźnych. W związku z tym w roku szkolnym 2019/2020 nie obserwowano lekcji prowadzonych zdalnie. Zgodnie z § 3 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego¹⁴ (dalej: rozporządzenie w sprawie nadzoru), kontrole doraźne przeprowadza się, w przypadku, gdy wystąpi potrzeba podjęcia działań nieprzewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego. Zatem liczba kontroli doraźnych i jej tematyka wynikają z bieżących potrzeb i są zróżnicowane w każdym roku szkolnym.

(akta kontroli tom VI, str. 98-101, 311-312, tom VIII, str. 1-6, 11-12)

W roku szkolnym 2019/2020 (w kwietniu 2020 r.) przeprowadzono na polecenie MEN monitorowanie w szkołach realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zbiorczą informację w zakresie form udzielania pomocy w okresie pandemii COVID-19 przekazano do MEN. W oparciu o wnioski z przeprowadzonego monitorowania Kuratorium nie podejmowało odrębnych działań. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w okresie pandemii było również przedmiotem pięciu kontroli doraźnych. Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że dyrektorzy wypełniali formularz i przekazywali go na adres e-mail wizytatora rejonowego, który opracowywał zbiorcze dane ze swojego rejonu. Analizowane były wówczas m.in.: formy, sposoby, metody realizacji zajęć zdalnie z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wizytatorzy po analizie wypełnionych przez dyrektorów formularzy niejednokrotnie nawiązywali kontakt telefoniczny z dyrektorami w celu wyjaśnienia wątpliwości lub wspomaganie w zakresie wskazania pożądaných form, metod i sposobów prowadzenia pomocy w okresie nauki zdalnej.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-21, tom VIII, str. 1-13)

W roku szkolnym 2019/2020 (w okresie nauki zdalnej lub hybrydowej) Dolnośląski Kurator Oświaty nie prowadził monitorowania realizacji zaleceń wynikających z orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego. Działania w tym zakresie podejmowane były w trybie doraźnym. Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił m.in., że ewentualne sygnały

¹⁴ Dz.U. z 2020 r. poz. 1551.

o nieprawidłowościach były rozpatrywane w trybie działań doraźnych – indywidualnych rozmów, konsultacji z dyrektorami, kontroli doraźnych. Taka kontrola jest formą nadzoru, która lepiej pozwala na ocenę działań szkoły w zakresie realizacji zaleceń znajdujących się w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, które są specyficzne i dostosowane do potrzeb ucznia, którego orzeczenie dotyczy. Dlatego w Kuratorium nie zdecydowano się na przeprowadzenie w szkołach odrębnego monitorowania dotyczącego realizacji zaleceń znajdujących się w takich orzeczeniach. Zdecydowano o realizacji nadzoru w tym zakresie poprzez bieżące kontrole doraźne, podejmowane w przypadkach powzięcia informacji o ewentualnych nieprawidłowościach. W roku szkolnym 2019/2020 przeprowadzono osiem kontroli doraźnych dotyczących realizacji orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-6, 85, tom VIII, str. 1-13,218)

W roku szkolnym 2019/2020 (w kwietniu 2020 r.), przeprowadzono na zlecenie MEN, monitorowanie realizacji indywidualnego nauczania i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia¹⁵. W Kuratorium nie podejmowano odrębnych działań w oparciu o wnioski z przeprowadzonego badania, a także nie zbierano dodatkowych informacji, czy osoby, o które nastąpiło zmniejszenie liczby osób realizujących nauczanie indywidualne lub korzystających z indywidualnej ścieżki kształcenia, realizowały to nauczanie i indywidualną ścieżkę stacjonarnie czy też nie realizowały w ogóle.

Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił m.in., że: „podobnie jak większość instytucji pracowaliśmy hybrydowo, ogrom dodatkowych zadań związanych z pandemią zlecało nam ministerstwo, a przecież mimo pandemii wykonywaliśmy jak w poprzednich latach inne zadania. Te powody, a także braki w zatrudnieniu spowodowane długotrwałymi zwolnieniami, przejściami na emeryturę i odejściami z pracy, przy braku chętnych do zatrudnienia spowodowały, że udokumentowane działania podejmowaliśmy przede wszystkim po zadaniach, które wynikały z inicjatywy Dolnośląskiego Kuratora Oświaty. Zadania zlecane przez MEN niezakończone raportami z wnioskami traktowane były jako zbieranie informacji służące MEN do podejmowania decyzji strategicznych. Niemniej jednak, wizytatorzy byli w stałym kontakcie z dyrektorami szkół i na bieżąco udzielali wsparcia i pomagali w rozwiązywaniu zgłaszanych problemów. Nauczanie indywidualne i zindywidualizowana ścieżka kształcenia były przedmiotem wielu narad, konferencji i szkoleń w latach poprzedzających pandemię, a przepisy w tym zakresie nie uległy zmianie. W roku szkolnym 2019/2020 nie przeprowadzono kontroli doraźnych dotyczących realizacji indywidualnego nauczania i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.”.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-6, 85, tom VIII, str. 1-14, 221-224)

W roku szkolnym 2019/2020 (w maju 2020 r.) przeprowadzono badanie dotyczące realizacji turnusów dokształcania teoretycznego uczniów będących młodocianymi pracownikami. Z informacji pozyskanej od 64 szkół, wynikało, że tylko w jednej planowano przesunięcie realizacji turnusów na wrzesień 2020 r. Ostatecznie podjęto decyzję o realizacji turnusów do końca zajęć dydaktycznych w roku szkolnym 2019/2020 poprzez konsultacje indywidualne.

(akta kontroli tom VI, str. 1-74)

¹⁵ W wynikach monitorowania ustalono, że nauczaniem indywidualnym, według stanu na dzień 11 marca 2020 r., realizowanym w 416 szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach specjalnych przysposabiających do pracy oraz w szkołach branżowych I stopnia, objętych było 1 027 uczniów, a według stanu na dzień 17 kwietnia 2020 r. nauczaniem indywidualnym realizowanym zdalnie objętych było 863 uczniów w ramach 397 ww. jednostek. Ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, według stanu na dzień 11 marca 2020 r. korzystało 518 uczniów w 231 w szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach specjalnych przysposabiających do pracy oraz w szkołach branżowych I stopnia, a według stanu na dzień 17 kwietnia 2020 r. ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia realizowanej zdalnie korzystało 460 uczniów w 209 ww. placówkach.

3. W roku szkolnym 2020/2021 objętych nadzorem Dolnośląskiego Kuratora Oświaty było 1 685 szkół¹⁶. Do dnia 31 marca 2021 r. w pięciu szkołach przeprowadzono ewaluację, w 150 kontrole, w tym w 91 szkołach kontrole doraźne¹⁷. Ponadto monitorowano¹⁸ i wspomagano wszystkie szkoły objęte nadzorem pedagogicznym.

(akta kontroli tom I, str. 35-449, tom II, str. 1-467, tom III, str. 1-410, tom IV str. 1-561, tom V, str. 1-581, tom VI, str. 1-574, tom VII, str. 1-665, tom VIII, str. 1- 669, tom IX, str. 161-162)

Wizytatorzy przeprowadzili w roku szkolnym 2020/2021 (do końca I kwartału) 191 kontroli doraźnych, w tym cztery dotyczące ograniczonej dostępności sprzętu do nauki zdalnej, osiem dotyczących zasięgu nauczania zdalnego, siedem dotyczących formuły nauczania na odległość, siedem dotyczących zbyt dużego obciążenia dzieci w okresie nauczania zdalnego i jedną dotyczącą zbyt dużego obciążenia rodziców.

(akta kontroli tom II, str. 340-343)

Plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021 sporządzono zgodnie z wymogami § 20 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego.

(akta kontroli tom I, str. 41-181)

W roku szkolnym 2020/2021 kontynuowano przekazywanie bieżących informacji dotyczących funkcjonowania szkół w aspekcie zagrożenia wynikającego z COVID-19, w szczególności poprzez publikacje na stronie internetowej Kuratorium oraz materiały przekazywane pocztą elektroniczną, a także działania wizytatorów. Przykładowo na stronie internetowej Kuratorium zamieszczono informacje o:

- zaproszeniu Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz placówek doskonalenia nauczycieli do uczestnictwa w XI edycji ogólnopolskiego programu edukacyjnego „Twoje dane – Twoja sprawa”. Program ten służył pozyskaniu praktycznych umiejętności sprzyjających skutecznej ochronie danych osobowych zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Obejmował konkursy dla uczniów, specjalistyczne webinaria dla nauczycieli, wojewódzkie spotkania z cyklu „#RODO w Edukacji”;
- darmowym projekcie edukacyjnym dla nauczycieli pod nazwą „StrefaLektur.pl”, zrealizowanym przez Fundację ArtTrakcja - lektury przygotowane na zasadzie performatywnych czytań przez aktorów Wrocławskiego Teatru Polskiego;
- Ogólnopolskiej e-Konferencji Naukowej „Uwarunkowania, potencjał i perspektywy wykorzystania zdalnego nauczania w systemie nowoczesnej edukacji”, konferencja on-line;
- zaproszeniu Fundacji Uniwersytet Dzieci dla nauczycieli szkół podstawowych na cykl bezpłatnych webinarów - serii spotkań z psychologami, pedagogami i metodykami, dotyczących zagadnień wychowawczych i psychologicznych, przekazywania pomysłów na prowadzenie lekcji angażujących uczniów do działania i rozwijających umiejętność krytycznego myślenia;
- programie „WF z AWF – czas start!” – dotyczącym aktywnego powrotu uczniów do szkoły po pandemii, poprzez możliwość udziału w dodatkowych zajęciach sportowych;
- projekcie „Aktywna tablica”, dotyczącym wsparcia finansowego przeznaczonego na zakup laptopów wraz ze sprzętem umożliwiającym przetwarzanie wizerunku

¹⁶ Według stanu na dzień 30 września 2020 r.

¹⁷ Bez uwzględnienia szkół, w których kontrole doraźne dotyczyły wyłącznie oceny pracy dyrektora.

¹⁸ W szkołach przeprowadzono różne rodzaje monitorowania i pozyskiwano różnorodne dane dotyczące funkcjonowania szkół, w tym w okresie nauki zdalnej. W poszczególnych monitorowaniach brały udział różne liczby szkół. Niektóre szkoły monitorowano więcej niż w jednym zakresie przedmiotowym.

i głosu udostępnianego przez ucznia lub nauczyciela w czasie rzeczywistym za pośrednictwem transmisji audiowizualnej;

- poradnikach dla uczniów i rodziców, dotyczących wsparcia uczniów po powrocie do szkół.

Przed rozpoczęciem roku szkolnego 2020/2021 Dolnośląski Kurator Oświaty skierował list do nauczycieli (z dnia 24 sierpnia 2021 r.) oraz pakiet informacji dotyczących funkcjonowania szkół, w tym: podsumowanie nadzoru pedagogicznego i innych zadań realizowanych w roku szkolnym 2019/2020, informacje o: planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021, najnowszych zmianach w przepisach Prawa oświatowego, o doradztwie metodycznym na terenie województwa dolnośląskiego, o prowadzeniu kształcenia na odległość, w tym z wykorzystaniem Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej, o kształceniu zawodowym i ustawicznym od września 2020 r., a także „Dobre praktyki – poradnik funkcjonowania szkół i placówek oświatowych oraz komunikaty w sprawach różnych”. Kontynuowano działanie wyszukiwarki szkół kształcących w zawodach. W dniu 31 sierpnia 2020 r. uruchomiona została platforma: pytania.kuratorium.wroclaw.pl, przeznaczona do zamieszczania pytań dyrektorów szkół i odpowiedzi Kuratorium i Państwowej Inspekcji Sanitarnej, dotyczących funkcjonowania szkół w warunkach pandemii. Dyrektorzy mogli tam kierować swoje pytania, wybierając odpowiedniego adresata. Odpowiedzi udzielali wizytatorzy i pracownicy Inspekcji, którzy otrzymali dostęp do platformy. Udzielano również odpowiedzi na pisma kierowane przez uczniów, rodziców/opiekunów, dyrektorów szkół.

(akta kontroli tom II, str. 258-269, tom III, str. 1-18)

W roku szkolnym 2020/2021¹⁹ narady były prowadzone przez wizytatorów Kuratorium w trzech okresach: od dnia 10 września do dnia 24 października 2020 r. (60 narad, w których uczestniczyli przedstawiciele 52,50% szkół w województwie dolnośląskim), od dnia 19 stycznia do dnia 1 lutego 2021 r. (29 narad, w których uczestniczyli przedstawiciele 23,12% szkół) oraz od dnia 24 lutego do dnia 20 kwietnia 2020 r. (35 narad, w których uczestniczyli przedstawiciele 36,89% szkół). Podczas ww. narad omawiano zagadnienia dotyczące pracy szkół w warunkach zagrożenia COVID-19 (w tym wytyczne i przepisy dotyczące działalności szkół). Ponadto w maju 2021 r. przeprowadzono również narady dotyczące powrotu do nauki stacjonarnej. Tematyka dotycząca funkcjonowania szkół w warunkach zagrożenia COVID-19 była przedmiotem jednej konferencji (w kwietniu 2021 r.), dotyczącej kształcenia zawodowego w 2021 r. na Dolnym Śląsku (w konferencji uczestniczyło 76 przedstawicieli szkół – reprezentujących 4,8 % szkół). W roku szkolnym 2020/2021 nie przeprowadzono szkoleń dedykowanych funkcjonowaniu szkół w aspekcie zagrożenia COVID-19.

Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że po wprowadzeniu rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej regulujących pracę szkół w warunkach pandemii (z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²⁰ oraz z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²¹) szkoły stanęły przed problemami, które w każdej z nich były inne. Różnice wynikały głównie z typu szkoły, wyposażenia szkół i uczniów w odpowiedni sprzęt, czy z lokalnych łączy internetowych. Zróżnicowane też było wsparcie materialne, na jakie szkoły

¹⁹ Do dnia 30 kwietnia 2021 r.

²⁰ Dz.U. poz. 410.

²¹ Dz.U. poz. 493.

mogły liczyć ze strony swych organów prowadzących. Różnice te sprawiały, że skala problemów organizacyjnych szkół była zbyt rozległa, by omawiać je na wspólnej naradzie dla wszystkich dyrektorów. Ważną okolicznością był również fakt, że w obliczu szybko zmieniającej się sytuacji epidemicznej przywołane rozporządzenia były często zmieniane, średnio co ok. 2 tygodnie. Zmiany wchodziły w życie w bardzo krótkim terminie, niekiedy po 2-3 dniach od publikacji. Wymagało to kontaktu z dyrektorami szkół znacznie częstszego i intensywniejszego, niż tradycyjne narady. W tej sytuacji najskuteczniejszym sposobem wymiany informacji z dyrektorami szkół były: poczta elektroniczna, strona internetowa Kuratorium oraz internetowe formularze do zbierania danych. Narady organizowane przez wizytatorów były poświęcone wymianie doświadczeń w rozwiązywaniu bieżących problemów szkół i dyrektorów. Przy liczbie uczestników ograniczonej do rejonu jednego wizytatora możliwa była dyskusja i wymiana informacji. Narady, organizowane i prowadzone bezpośrednio przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, obejmujące 300-500 uczestników, nie zapewniały warunków do takiej wymiany zdań. Narady takie sprowadzają się do jednostronnego przekazu informacji od Kuratorium w stronę dyrektorów. W związku z powyższym w okresie zagrożenia epidemicznego odstąpiono od tej formy kontaktu.

(akta kontroli tom II, str. 1-35, tom VI, str. 310-319, 449-452, tom VIII, str. 1-23, 387-407)

W roku szkolnym 2020/2021 zbierano dla MEN/MEiN dane w zakresie: a) zmian w organizacji pracy przedszkoli, szkół i placówek, które przechodziły na nauczanie zdalne w związku z zagrożeniem epidemiologicznym (wystąpienie zakażeń lub ryzyka zakażeń) - dane zawierające wskazanie szkoły/placówki, a także informacje o liczbie oddziałów i uczniów objętych nauczaniem zdalnym na bieżąco przekazywane były do MEN/MEiN; b) frekwencji uczniów klas I-III szkoły podstawowej, w okresie nauczania stacjonarnego - dane codzienne, a od dnia 17 maja 2021 r. monitorowanie frekwencji dotyczyło również uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych; c) zorganizowania dla uczniów nauczania zdalnego lub zajęć edukacyjnych w szkole na podstawie § 2 ust. 3f rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²² oraz zapewnienia działalności opiekuńczej dla uczniów klas I-III (§ 2c ww. rozporządzenia); d) gotowości przystąpienia do badań na obecność koronawirusa nauczycieli oraz pracowników niepedagogicznych szkół podstawowych i szkół specjalnych; e) realizacji zajęć z języka polskiego, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9 Prawa oświatowego i dodatkowych zajęć wyrównawczych dla cudzoziemców, o których mowa w art. 165 ust. 10 ww. ustawy.

(akta kontroli tom II, str. 279-353, tom VIII, str. 1-26, tom IX, str. 142-144)

W roku szkolnym 2020/2021 (w grudniu 2020 r. i w styczniu 2021 r.) przeprowadzono monitorowanie dotyczące sposobu organizacji pracy szkół i realizacji zadań przez ich dyrektorów, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (badaniem objęto 1 347 szkół publicznych i niepublicznych).

We wnioskach raportu z tego badania wskazano, że:

a) większość dyrektorów zgodnie z przepisami prawa organizuje i realizuje zadania we wskazanym okresie;

²² Dz.U. poz. 1389, ze zm.

b) zdecydowana większość szkół (97%) prowadzi zajęcia z wykorzystaniem infrastruktury informatycznej, oprogramowania i Internetu, w tym 72% szkół wyłącznie z użyciem tej infrastruktury. Jednak nie wszyscy dyrektorzy tych szkół (1,3%) określili zasady bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach w odniesieniu do ustalonych TIK wykorzystywanych przez nauczycieli do realizacji zajęć;

c) w wyniku organizacji zadań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 zaistniała potrzeba zmodyfikowania szkolnego zestawu programów nauczania i czasu prowadzenia zajęć (najczęściej na krótszy niż 45 minut) w około połowie szkół (odpowiednio 49% i 58%) oraz tygodniowego rozkładu zajęć (semestralnego rozkładu zajęć) w niemal co piątej szkole (19%);

d) większość szkół (64%) zmodyfikowała program wychowawczo-profilaktyczny odpowiednio do potrzeb uczniów, jednak, blisko co ósma z tych szkół (12,4%) dokonała modyfikacji tego programu niezgodnie z przepisami prawa (tj. w szczególności bez porozumienia z radą rodziców);

e) w prawie, co trzeciej szkole (32%) stwierdzono przypadki długotrwałej nieobecności uczniów na zajęciach edukacyjnych organizowanych zdalnie;

f) wszyscy dyrektorzy szkół objęci monitorowaniem zadeklarowali, że wykorzystują do doskonalenia procesów edukacyjnych prowadzonych zdalnie wnioski z działań prowadzonych w ramach nadzoru pedagogicznego oraz z informacji uzyskanych od rodziców, uczniów i nauczycieli (dotyczących organizacji i przebiegu zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość).

W wyniku badania sformułowano rekomendacje dotyczące nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, obejmujące:

a) w ramach wspomaganie omówienie z dyrektorami szkół wyników „Raportu z monitorowania sposobu organizacji pracy szkół i realizacji zadań przez ich dyrektorów w roku szkolnym 2020/2021, w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19”, w odniesieniu do przepisów prawa;

b) zobowiązanie dyrektorów, którzy nie określili zasad bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach w odniesieniu do ustalonych TIK wykorzystywanych przez nauczycieli do realizacji zajęć, do ich opracowania;

c) zdiagnozowanie, w jaki sposób przypadki długotrwałej nieobecności uczniów na zajęciach edukacyjnych organizowanych zdalnie wpłynęły na wyniki klasyfikacji śródrocznej w szkołach, w szczególności poprzez porównanie wyników klasyfikacji śródrocznej z dwóch kolejnych lat szkolnych (2020/2021 i 2019/2020);

d) zdiagnozowanie sposobu wykorzystania przez dyrektorów szkół wniosków z działań prowadzonych w ramach nadzoru pedagogicznego oraz informacji uzyskanych od rodziców/opiekunów, uczniów i nauczycieli do doskonalenia procesów edukacyjnych prowadzonych zdalnie;

e) zachęcenie dyrektorów szkół w skierowanym do nich piśmie do dzielenia się na bieżąco dobrymi praktykami w zakresie wykorzystania wniosków z działań prowadzonych w ramach nadzoru pedagogicznego oraz z informacji uzyskanych od rodziców/opiekunów, uczniów i nauczycieli do doskonalenia procesów edukacyjnych prowadzonych zdalnie, które będą publikowane na stronie internetowej Kuratorium;

f) przeprowadzenie monitorowania dotyczącego wpływu nauczania zdalnego na realizację podstawy programowej.

Rekomendacje wskazane w raporcie zostały wdrożone do realizacji. Przy czym odstąpiono od kierowania pisma dotyczącego dzielenia się dobrymi praktykami,

w związku z czym, jak wyjaśnił Dolnośląski Wicekurator Oświaty, do takich działań zachęcali wizytatorzy podczas prowadzonych narad w swoich rejonach.

(akta kontroli tom I, str. 309-319, tom VI, str. 1-6, 76-82)

W lutym 2021 r. przeprowadzono monitorowanie dotyczące organizacji zajęć edukacyjnych oraz wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach województwa dolnośląskiego (badanie przeprowadzono w 1 208 szkołach).

W dniach 8-19 lutego 2021 r., z inicjatywy Kuratorium, przeprowadzono również monitorowanie dotyczące wpływu nauczania zdalnego na realizację podstawy programowej, którym objęto 1 182 szkoły. W przypadku 148 szkół, w ocenie dyrektorów, występowało zagrożenie realizacji podstawy programowej. W ramach monitorowania wskazywano również przewidywane działania w celu zapewnienia realizacji podstawy programowej. Pozyskano także dane o frekwencji i klasyfikacji uczniów w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021, które nie wykazały radykalnych zmian w stosunku do roku szkolnego 2018/2019.

Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że wizytatorzy dzielili się wnioskami z badania w trakcie bezpośrednich kontaktów z dyrektorami szkół, czego efektem był spadek liczby szkół, które sygnalizowały zagrożenie w realizacji podstawy programowej (według danych na dzień 10 maja 2021 r. zagrożenie występowało w 52 szkołach).

(akta kontroli tom VI, str.1-20, tom VIII, str. 1-23)

W roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzono również 14 kontroli doraźnych dotyczących m.in., realizacji podstaw programowych w okresie nauczania zdalnego. Dolnośląski Kurator Oświaty, w odniesieniu do liczby przeprowadzonych kontroli, wyjaśnił, że zgodnie z § 3 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego, kontrole doraźne przeprowadza się, w przypadku, gdy wystąpi potrzeba podjęcia działań nieprzewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego. Zatem liczba kontroli doraźnych i jej tematyka wynikają z bieżących potrzeb i są zróżnicowane w każdym roku szkolnym.

(akta kontroli tom VIII, str. 1-23)

W roku szkolnym 2020/2021 wizytatorzy przeprowadzili 125 obserwacji lekcji on-line w 58 szkołach (tj. w ok. 3,5% szkół). Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że obserwowanie zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycieli oraz innych zajęć i czynności wynikających z działalności statutowej szkoły lub placówki należy w szczególności do zadań dyrektora szkoły lub placówki, zgodnie z § 22 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego. Jest prowadzone we współpracy z innymi nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego w szkole. Obserwowanie zajęć nie jest formą nadzoru pedagogicznego. Jest sposobem pozyskiwania informacji służących formułowaniu wniosków. Kurator oświaty prowadzi obserwacje w ramach działań planowych zgodnie z podstawowymi kierunkami realizacji polityki oświatowej państwa w zakresie nadzoru pedagogicznego, określanymi na konkretne lata szkolne przez ministra właściwego ds. oświaty i wychowania (ewaluacje, monitorowanie) oraz w ramach działań doraźnych (kontrole doraźne, ocena pracy dyrektora szkoły lub placówki), w przypadku, gdy wystąpi potrzeba podjęcia działań nieprzewidzianych w planie nadzoru pedagogicznego. Wobec powyższego kurator oświaty w ramach swoich zadań przeprowadza stosunkowo niewielką liczbę obserwacji zajęć, niezależnie od panującej sytuacji epidemicznej.

NIK zwraca uwagę, że w okresie nauczania zdalnego w roku szkolnym 2020/2021 nie udostępniono ogółowi szkół prowadzących nauczanie zdalne, wniosków wynikających z przeprowadzonych obserwacji lekcji on-line.

(akta kontroli tom I, str. 279-287, tom III, str. 1-18, tom VI, str. 310-312, 320-328)

W odniesieniu do powyższego Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że nie podano wniosków z obserwacji lekcji on-line na stronie internetowej Kuratorium, ponieważ zgodnie z § 19 pkt 1 i § 21 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego, kurator oświaty opracuje, przedstawi oraz podaje do publicznej wiadomości wyniki i wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w roku szkolnym 2020/2021 – w terminie do dnia 15 października 2021 r. Niezależnie od powyższego podczas narad podsumowujących rok szkolny 2020/2021, które odbędą się w sierpniu 2021 r. zaplanowane zostało podsumowanie organizacji i realizacji nauczania zdalnego przez dyrektorów dolnośląskich szkół. Podsumowanie to obejmie również wnioski z obserwowanych lekcji prowadzonych zdalnie.

(akta kontroli tom VI, str. 311-312)

Kuratorium przeprowadziło również badanie ankietowe skierowane do szkół dotyczące najczęściej pojawiających się problemów, np. związanych z zapewnieniem pobytu uczniów/wychowanków w szkole oraz badanie ankietowe pn. „Podsumowanie wsparcia udzielonego uczniom i ich rodzicom w czasie ferii zimowych 2021 r.”, przeprowadzone we wszystkich publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych dotyczące ferii zimowych. W maju 2021 r. przeprowadzono monitorowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W ramach organizowanych narad omawiano również zagadnienia dotyczące udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w trakcie nauki zdalnej. Temat organizacji tej pomocy został ponownie podjęty w czasie narad organizowanych także w maju 2021 r. i dotyczył wówczas udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej po powrocie uczniów do nauki stacjonarnej. W roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzono 21 kontroli w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w okresie nauki zdalnej lub hybrydowej.

(akta kontroli tom I, str. 279-287, 344-346, tom VII, str. 1-32, tom IX, str. 61-69)

W roku szkolnym 2020/2021 (w okresie nauki zdalnej lub hybrydowej) Dolnośląski Kurator Oświaty nie prowadził monitorowania realizacji zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Działania w tym zakresie były podejmowane w trybie doraźnym. Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że ewentualne sygnały o nieprawidłowościach były rozpatrywane w trybie działań doraźnych – indywidualnych rozmów, konsultacji z dyrektorami, kontroli doraźnych. Kontrola jest formą nadzoru, która lepiej pozwala na ocenę działań szkoły w zakresie realizacji zaleceń znajdujących się w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, które są specyficzne i dostosowane do potrzeb ucznia. Dlatego w Kuratorium nie zdecydowano się na przeprowadzenie w szkołach odrębnego monitorowania dotyczącego realizacji zaleceń znajdujących się w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Zdecydowano o realizacji nadzoru w tym zakresie poprzez bieżące kontrole doraźne, podejmowane w przypadkach powzięcia informacji o ewentualnych nieprawidłowościach.

W roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzono 17 kontroli doraźnych dotyczących realizacji orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, w wyniku, których wydano 94 zalecenia.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-6, 85, tom VIII, str. 1-13, 219-220)

W roku szkolnym 2020/2021 Kuratorium nie monitorowało realizacji indywidualnego nauczania i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia. Działania w tym zakresie były

podjemowane w trybie doraźnym. Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że nadzór pedagogiczny realizowany przez kuratora oświaty jest prowadzony w trybie działań planowych i doraźnych poprzez cztery formy nadzoru wymienione w rozporządzeniu w sprawie nadzoru pedagogicznego. Działania planowe w zakresie monitorowania są zapisane w planie nadzoru pedagogicznego, a jego tematyka jest ustalana przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Monitorowanie realizacji indywidualnego nauczania i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia nie zostało wskazane do realizacji w trybie działań planowych. W trybie działań doraźnych nadzór w wymienionym zakresie zdecydowano się realizować poprzez formę nadzoru, jaką jest kontrola. W roku szkolnym 2020/2021, przeprowadzono pięć kontroli dotyczących realizacji nauczania indywidualnego w czasie nauczania zdalnego lub hybrydowego oraz dwie kontrole dotyczące korzystania przez uczniów ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

(akta kontroli tom I, str. 279-353, tom VI, str. 1-6, 85, tom VIII, str. 1-14, 221-224)

W roku szkolnym 2020/2021 (w kwietniu 2021 r.) przeprowadzono badanie dotyczące realizacji turnusów doksztalcania teoretycznego uczniów będących młodocianymi pracownikami. Z informacji pozyskanej od 64 szkół wynikało, że w dwóch szkołach podjęto decyzję o realizacji turnusów w ramach konsultacji indywidualnych.

(akta kontroli tom VI, str. 1-74)

W roku szkolnych 2020/2021 Kuratorium przekazywało dyrektorom szkół telefonicznie i e-mailowo m.in. informacje o zamieszczanych komunikatach na stronie internetowej, dostępnych e-narzędziach i e-materiałach pomocnych podczas zdalnego funkcjonowania szkół, szkoleniach dla nauczycieli, ocenianiu i klasyfikowaniu uczniów, bezpieczeństwie i higienie pracy w trakcie nauczania zdalnego, kształceniu zawodowym na odległość. Przekazywano również dyrektorom informacje o sytuacjach trudnych, o których informowali rodzice, związanych z nauczaniem zdalnym, a także podejmowano interwencje w przypadku uzyskania informacji o nieprawidłowościach w działalności szkół.

(akta kontroli tom I, str. 35-377)

4. W 2020 r. zarejestrowanych zostało ogółem 69 skarg²³, spośród których 10²⁴ było bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19. W 2021 r.²⁵ zarejestrowano 32 skargi, spośród których 10 skarg²⁶ było bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19. W sprawach tych Kuratorium podejmował działania interwencyjne w szkołach (również w sprawie skarg anonimowych), których dotyczyły skargi (w tym przeprowadzano kontrole doraźne lub pozyskiwano wyjaśnienia od dyrektorów szkół). Zawiadomienia o sposobie załatwienia skargi były kierowane do skarżących terminowo, z uwzględnieniem ewentualnych, wyznaczonych na nowo terminów załatwienia sprawy (w przypadku skarg bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19 w 2020 r. trzykrotnie wyznaczono nowy termin załatwienia sprawy, a w 2021 r. dotyczyło to sześciu skarg), jeżeli nie było możliwości jej załatwienia w terminie miesiąca od dnia wpływu. Zawiadomienia o sposobie załatwienia skargi spełniały wymagania określone w art. 238 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁷.

²³ Po dniu 25 marca wpłynęły 43 skargi.

²⁴ Skargi według pozycji w rejestrze: nr 27, nr 39, nr 34, nr 41, nr 43, nr 49, nr 61, nr 65, nr 67. Trzy skargi: nr 27, nr 39 i nr 67 były skargami anonimowymi, a jedna skarga – nr 43 została wycofana.

²⁵ Do dnia 30 kwietnia 2021 r.

²⁶ Skargi według pozycji w rejestrze: nr 7, nr 22, nr 23, nr 26, nr 27, nr 28, nr 29, nr 30, nr 31, nr 32. Trzy skargi: nr 7, nr 22 i nr 26 były skargami anonimowymi, a jedna skarga – nr 23 została wycofana.

²⁷ Dz.U. z 2021 r., poz. 735, ze zm.

Kuratorium podejmowało również doraźne działania w ramach nadzoru pedagogicznego (w szczególności przeprowadzając kontrole), w związku z pismami interwencyjnymi dotyczącymi funkcjonowania szkół w okresie nauki zdalnej, kierowanymi m.in. przez rodziców i uczniów.

(akta kontroli str. tom I, str. 19-34, 182-186, 276, 363-371, tom II, str. 36-467, tom III, str. 26-383, tom V, str. 1-576, tom VI, str. 98-309, tom VII, str. 1-32, tom IX, str. 1-33)

NIK zwraca uwagę, że w dniu 12 czerwca 2020 r. do Kuratorium wpłynęło pismo dotyczące m.in. trudności niepełnosprawnej uczennicy w uczestnictwie w lekcjach prowadzonych zdalnie, w związku z brakiem odpowiedniego sprzętu i dostępu do Internetu. Pismo to, zakwalifikowane zostało, jako skarga i zarejestrowane pod numerem 34. Wizytator Kuratorium odstąpił od przeprowadzenia kontroli w szkole, w związku z oświadczeniem pełnoletniej uczennicy, że nie udzielała pełnomocnictwa ojcu do wniesienia ww. skargi. Jednocześnie poinformowano ojca uczennicy o tym fakcie, a także wskazano, że w kolejnym roku szkolnym (tj. 2020/2021) Kuratorium uwzględni konieczność przeprowadzenia kontroli w zakresie udzielania i organizacji przez szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom.

Według stanu na dzień 28 maja 2021 r. kontrola ta nie została przeprowadzona.

Dolnośląski Wicekurator Oświaty wyjaśnił, że odstąpiono od kontroli w związku z faktem, że uczennica wycofała skargę w dniu 19 czerwca 2020 r. i stwierdziła, że nie udzielała ojcu pełnomocnictwa. Wskazał również, że kontrola w szkole przeprowadzona zostanie do końca bieżącego roku szkolnego, co pozwoli na odniesienie się do aspektu funkcjonowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w całym roku szkolnym 2020/2021.

(akta kontroli tom I, str. 183, 363-371, tom II, str. 38, 44-54)

5. Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2020 z dnia 14 lutego 2020 r.²⁸, w części 85/02 w dziale 801, w rozdziale 80146 - doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli - wyodrębniono środki w wysokości 5 218 000,00 zł. Kwota ta, przyjęta została zgodnie z limitem środków przeznaczonych na wspieranie organizacji doradztwa metodycznego na obszarze województwa dolnośląskiego, o których mowa w art. 70a ust. 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela²⁹ (dalej: Karta Nauczyciela), określonym przez MEN w piśmie z dnia 15 lipca 2019 r. Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r.³⁰ w części 85/02 w dziale 801 w rozdziale 80146 - doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli - wyodrębniono środki w wysokości 5 224 000,00 zł. Powyższa kwota, przyjęta została zgodnie z limitem środków przeznaczonych na wspieranie organizacji doradztwa metodycznego na obszarze województwa dolnośląskiego, o których mowa w art. 70a ust. 4 Karta Nauczyciela, określonym przez MEN w piśmie z dnia 31 lipca 2020 r. W związku z powyższym w latach 2020-2021 środki wyodrębnione w budżecie Wojewody Dolnośląskiego przeznaczone zostały na wspieranie doradztwa metodycznego, a nie jak w poprzednich latach na finansowanie zadań z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Dolnośląski Kurator Oświaty nie zlecał placówkom doskonalenia nauczycieli zadań związanych z doskonaleniem nauczycieli w okresie zagrożenia COVID-19.

W roku szkolnym 2020/2021 MEN pismem z dnia 10 grudnia 2020 r. wprowadził dodatkowy kierunek polityki oświatowej państwa: „Uwzględnienie w procesach edukacyjnych wymagań egzaminacyjnych dotyczących egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku 2021”. W związku z realizacją

²⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 571, ze zm.

²⁹ Dz.U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.

³⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 190.

tego kierunku Dolnośląski Kurator Oświaty zobowiązał placówki doskonalenia nauczycieli do opracowania aneksu do planu pracy i realizacji szkoleń prowadzonych przez doradców i konsultantów zatrudnionych w tych placówkach. Współpraca Dolnośląskiego Kuratora Oświaty z placówkami doskonalenia nauczycieli polegała m.in. na ustalaniu harmonogramu szkoleń, udostępnieniu go nauczycielom uczącym przedmiotów egzaminacyjnych na stronie internetowej Kuratorium (informacje m.in. o przedmiotach, terminach szkoleń, placówkach, które szkolenia prowadzą). Ponadto do dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, skierowano list, w którym zachęcano do podjęcia współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli w sprawie szkoleń. List ten został również wysłany drogą elektroniczną do dyrektorów wszystkich dolnośląskich szkół, które przeprowadzają egzaminy zewnętrzne. Szkolenia nauczycieli zostały przeprowadzone w okresie od grudnia 2020 r. do lutego 2021 r., przez doradców metodycznych i konsultantów zatrudnionych w placówkach doskonalenia nauczycieli. W rezultacie w szkoleniach dla nauczycieli w zakresie zmian w wymaganiach egzaminacyjnych na egzaminie ósmoklasisty w 2021 r. uczestniczyło 1 119 nauczycieli, a w szkoleniach w zakresie zmian w wymaganiach egzaminacyjnych na egzaminie maturalnym uczestniczyło 912 nauczycieli.

Na rok szkolny 2020/2021 przedłożono Dolnośląskiemu Kuratorowi Oświaty do zaopiniowania plany pracy z 11 publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, tj. ze wszystkich placówek publicznych działających na terenie województwa dolnośląskiego. We wszystkich planach pracy wpisano działania związane z doskonaleniem pracy nauczycieli w aspekcie prowadzenia nauki w trybie zdalnym/hybrydowym, tj.: „Wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość” i „Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych”. Ponadto we wszystkich placówkach zaplanowano różne formy doskonalenia (warsztaty, szkolenia, konsultacje), o następującej tematyce: Nowoczesne metody i narzędzia dydaktyki cyfrowej; Narzędzia cyfrowe wspomagające pracę zdalną z wykorzystaniem powszechnie dostępnych aplikacji, e-nauczanie; Tablica interaktywna, platformy e-learningowe w pracy dydaktycznej nauczyciela, aktywna lekcja z tablicą interaktywną; Multimedia w edukacji; jak podnosić efektywność nauczania z zastosowaniem TIK; Nauczanie zdalne - dylematy nauczyciela i ucznia; nauczanie zdalne - jak sprostać wyzwaniu; Zagrożenia w sieci; Bezpieczeństwo w sieci; Jak przygotować kartę pracy - nauczanie zdalne na Teamsie; Umieszczanie materiałów w chmurze edukacyjnej i na platformach, itp.

W planach pracy wszystkich placówek doskonalenia nauczycieli zaplanowano także działania, związane z zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia oraz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego wszystkim uczniom z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, prowadzone również w formie zdalnej, przez specjalistów ds. organizacji szkoleń i ekspertów zewnętrznych w postaci warsztatów, szkoleń, konsultacji, lekcji otwartych. Wśród zaplanowanych tematów były m.in.: Przepisy RODO w nauczaniu zdalnym; Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych w trakcie nauczania zdalnego; Zdrowie psychiczne uczniów. W planach pracy placówek doskonalenia nauczycieli przewidziano prowadzenie form doskonalenia on-line za pomocą dostępnych platform komunikacyjnych. W planie każdej placówki dyrektorzy wskazywali, że konstruowanie oferty szkoleniowej danej placówki jest poprzedzone monitorowaniem potrzeb szkół i nauczycieli. Wszystkie plany pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli zostały pozytywnie zaopiniowane przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

W latach 2020-2021 Dolnośląski Kurator Oświaty pięciokrotnie publikował na stronie internetowej Kuratorium³¹, „Ogłoszenia o naborze kandydatów do realizacji zadań doradcy metodycznego”³². Ponadto we współpracy z dyrektorami 11 publicznych placówek doskonalenia nauczycieli (10 placówek powiatowych i jedna placówka wojewódzka), przygotował plan sieci doradztwa metodycznego na terenie województwa dolnośląskiego, biorąc pod uwagę: liczbę nauczycieli poszczególnych specjalności w województwie, potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego i konieczność zapewnienia nauczycielom równego dostępu terytorialnego i przedmiotowego do doradztwa metodycznego na terenie województwa. Współpraca Dolnośląskiego Kuratora Oświaty z placówkami doskonalenia zawodowego oraz stworzenie planu sieci doradztwa metodycznego województwa dolnośląskiego, ułatwiło przeprowadzenie w okresie od grudnia 2020 r. do lutego 2021 r. szkoleń dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, w związku ze zmianą wymagań w zakresie egzaminów maturalnego i ósmoklasisty w 2021 r. Na stronie internetowej Kuratorium³³, dwa razy w ciągu każdego roku szkolnego publikowany był „Wykaz publicznych placówek doskonalenia nauczycieli na terenie województwa dolnośląskiego, w którym nauczyciele realizują zadania doradcy metodycznego”, ze wskazaniem specjalności nauczycieli-doradców metodycznych³⁴. Efektem podania wykazu do publicznej wiadomości było ułatwienie nauczycielom dostępu do informacji związanej z doskonaleniem zawodowym.

Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że corocznie na naradach sierpniowych przedstawiane są wyniki nadzoru pedagogicznego i wyniki egzaminów zewnętrznych. Wówczas również prezentowane są kierunki polityki oświatowej państwa i plan nadzoru pedagogicznego na kolejny rok szkolny. Po opracowaniu sprawozdania z nadzoru pedagogicznego, które jest przedkładane ministrowi właściwemu ds. oświaty, jest ono zamieszczane na stronie internetowej Kuratorium. Wnioski te są również omawiane na naradach, w których uczestniczą dyrektorzy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych i bibliotek pedagogicznych. Wszystkie te placówki są zobowiązane do badania potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia i na ich podstawie opracowania planu pracy z uwzględnieniem kierunków polityki oświatowej państwa i wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty. Ponadto, w planach nadzoru pedagogicznego w okresie ostatnich dwóch lat zaplanowano do ewaluacji problemowych m.in. wymaganie: „Placówka zaspokaja potrzeby, osób, instytucji i organizacji korzystających z oferty placówki”:

- w roku szkolnym 2019/2020 dla poradni psychologiczno-pedagogicznych – w zakresie wybranym przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, dla bibliotek pedagogicznych - w zakresie wybranym przez MEN;
- w roku szkolnym 2020/2021 dla bibliotek pedagogicznych - w zakresie wybranym przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

W przypadku poradni psychologiczno-pedagogicznych w roku szkolnym 2020/2021, wśród wymagań wskazanych przez MEN uwzględnione zostało natomiast wymaganie „Placówka w planowaniu pracy uwzględnia wnioski z badań wewnętrznych i zewnętrznych”. Sformułowane w sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego Dolnośląskiego Kuratora Oświaty wnioski z ewaluacji potwierdziły, że większość poradni doskonalili własną pracę, uwzględniając systematycznie pozyskiwane informacje od osób i instytucji, które skorzystały z ich oferty, co

³¹ <https://www.kuratorium.wroclaw.pl/category/szkoly-i-placowki/sprawy-nauczycieli/doskonalenie-zawodowe/>, dostęp na dzień 28 czerwca 2021 r.

³² W dniach: 3 marca 2020 r., 1 czerwca 2020 r., 13 lipca 2020 r., 9 marca 2021 r., 5 maja 2021 r.

³³ <https://www.kuratorium.wroclaw.pl/category/szkoly-i-placowki/sprawy-nauczycieli/doskonalenie-zawodowe/>, dostęp na dzień 28 czerwca 2021 r.

³⁴ W dniach: 1 października 2019 r., 1 lutego 2020 r., 1 września 2020 r., 1 lutego 2021 r.

przyczynia się do lepszego zaspokojenia potrzeb klientów, a biblioteki pedagogiczne pozyskują informacje zwrotne o swojej działalności, które wykorzystywane są do aktualizowania oferty zgodnie z potrzebami klientów.

(akta kontroli tom I, str. 41, 270-274, 354-358, tom III, str. 1-18, tom VI, str. 453-573)

6. W badanym okresie współpraca Dolnośląskiego Kuratora Oświaty z MEN/MEiN dotyczyła:

- dystrybucji materiałów i pomocy dydaktycznych;
- konsultacji w zakresie bieżących spraw placówek, wynikających np. z interwencji rodziców, realizacji praktycznej nauki zawodu oraz kształcenia w formach pozaszkolnych w czasie pandemii;
- monitorowania szkół w zakresie wskazanym przez MEiN;
- zbierania i przekazywania danych dotyczących: zmiany organizacji pracy przedszkoli, szkół, placówek (przejścia z nauczania stacjonarnego na zdalne w związku z wystąpieniem lub ryzykiem wystąpienia zakażenia), frekwencji uczniów, uczniów obcokrajowców, gotowości przystąpienia do badań na obecność koronawirusa wśród nauczycieli oraz pracowników niepedagogicznych szkół podstawowych i szkół specjalnych;
- upowszechniania istotnych informacji dotyczących organizacji pracy szkół, wprowadzanych rozwiązań, zaleceń, działań wspierających (np. publikacje na stronie internetowej Kuratorium, przekazywanie informacji, materiałów bezpośrednio do szkół poprzez pocztę elektroniczną, rozmowy telefoniczne, w trakcie narad z dyrektorami), pośrednictwa w przekazywaniu szkołom rozwiązań w zakresie zdalnego nauczania w formie linków do stron, prezentacji funkcjonalności platformy e-Podręczniki;
- upowszechniania poradnika „Dobre praktyki dotyczące funkcjonowania jednostek systemu oświaty w okresie zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19” (materiał ten został opracowany przez MEN na podstawie informacji zebranych przez kuratorów oświaty od dyrektorów szkół);
- pozyskiwania nauczycieli do prowadzenia lekcji w TVP (telefony do wybranych dyrektorów szkół, przekazanie zgłoszonych kandydatur do MEN), pośredniczenie w przekazywaniu do szkół informacji o wskazanych lekcjach (poprzez stronę internetową);
- wytypowania szkół do przekazania zestawów do nauki zdalnej.

Dolnośląski Kurator Oświaty współpracował również z Ministerstwem Cyfryzacji w zakresie pomocy w propagowaniu programów „Zdalna szkoła”, „Zdalna szkoła +” i udzielaniu odpowiedzi na pytania jednostek samorządu terytorialnego (dalej: jst) dotyczących tych programów. Kuratorium współpracowało także w zakresie wdrażania programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej.

Ponadto łącznie 38 wizytatorów Kuratorium było zaangażowanych we wprowadzanie danych osób wjeżdżających do Polski do „Ewidencji wjazdów do Polski”, administrowanej przez Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia (zadanie było wykonywane na prośbę Wojewody Dolnośląskiego w marcu i kwietniu 2020 r.). Przekazywano szkołom również informacje na temat szczepień nauczycieli (współpraca z Wydziałem Zdrowia Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu oraz z Narodowym Funduszem Zdrowia).

Kuratorium współpracowało również z Państwową Inspekcją Sanitarną. Poza wskazanymi w pkt 1 czterema konferencjami w dniach 2 i 3 marca 2020 r., wspólnie przeprowadzono również konferencje prasowe³⁵. Dolnośląski Kurator Oświaty uczestniczył także w telekonferencji z Państwowymi Powiatowymi Inspektoratami Sanitarnymi, zorganizowanej przez Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego

³⁵ W dniach: 31 sierpnia 2020 r., 14 września 2020 r.

Inspektora Sanitarnego (dalej: DPWIS) w sprawie zasad wydawania opinii inspektorów o zawieszeniu zajęć w szkołach³⁶. W wyniku ustaleń z DWPIS, w związku z przygotowaniem do rozpoczęcia roku szkolnego 2020/2021, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 100 spotkań z dyrektorami szkół, w których uczestniczyło 1 040 osób. W ramach współpracy uruchomiono również platformę pytania.kuratorium.wroclaw.pl. Zapewniono także przekazywanie przez stacje sanitarno-epidemiologiczne, na dedykowany adres poczty elektronicznej Kuratorium, informacji o wydanych zgodach na ograniczenie pracy jednostek systemu oświaty. Kuratorium konsultowano również sytuacje związane z ograniczeniem funkcjonowania placówek. Koordynowano proces testowania nauczycieli na obecność koronawirusa (od dnia 4 stycznia 2021 r. do Kuratorium przekazywane były codzienne raporty z Państwowej Inspekcji Sanitarnej, po których, w razie potrzeby, podejmowane były działania w szkołach).

Dolnośląski Kurator Oświaty współpracował z jst poprzez: przekazywanie informacji o organizowanych konferencjach i spotkaniach, prowadzenie konsultacji, wsparcie w rozwiązywaniu trudności organizacyjnych w zakresie prowadzenia zdalnego nauczania (udzielano porad w zakresie organizacji pracy zdalnej), wskazywanie rozwiązań z wykorzystaniem TIK, podmiotów wspierających placówki w przekazywaniu materiałów do zdalnego nauczania, adresów pomocnych stron internetowych, scenariuszy zajęć. Prowadzono również uzgodnienia w zakresie organizacji posiedzeń komisji ds. awansu na stopień nauczyciela mianowanego oraz organizacji konkursów na stanowisko dyrektora w reżimie sanitarnym.

Dolnośląski Kurator Oświaty nawiązał także współpracę z instytucjami kultury zwracając się z prośbą o wsparcie szkół i placówek oświatowych, nauczycieli i uczniów w realizacji kształcenia na odległość. W odpowiedzi na ten apel swoje oferty edukacyjne zgłosiły różne instytucje. Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczono informacje o tych ofertach.

(akta kontroli tom I, str. 258-274, 354-358, tom VII, str. 1-32, 634-640)

7. Według danych zawartych w Systemie Informacji Oświatowej, na dzień 30 września 2019 r. na terenie właściwości Dolnośląskiego Kuratora Oświaty funkcjonowało 1 286 szkół³⁷ prowadzonych przez jst (748 szkół podstawowych³⁸, 153 licea ogólnokształcące³⁹, 115 techników, 58 szkół policealnych, 39 szkół przysposabiających do pracy, 138 szkół branżowych I stopnia i 14 szkół branżowych II stopnia) oraz 439 szkół⁴⁰ prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne (141 szkół podstawowych⁴¹, 113 liceów ogólnokształcących⁴², 17 techników, 144 szkoły policealne, osiem szkół przysposabiających do pracy, 16 szkół branżowych I stopnia).

Według stanu na dzień 30 września 2020 r., na terenie właściwości Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, funkcjonowało 1 265 szkół⁴³ prowadzonych przez jst (743 szkół podstawowych⁴⁴, 150 liceów ogólnokształcących⁴⁵, 115 techników, 55 szkół policealnych, 39 szkół przysposabiających do pracy, 138 szkół branżowych I stopnia i 25 szkół branżowych II stopnia) oraz 420 szkół⁴⁶ prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne (140 szkół podstawowych⁴⁷, 109 liceów

³⁶ W dniu 21 sierpnia 2020 r.

³⁷ W tym 40 dla dorosłych.

³⁸ W tym cztery dla dorosłych.

³⁹ W tym 36 dla dorosłych.

⁴⁰ W tym 69 dla dorosłych.

⁴¹ W tym sześć dla dorosłych.

⁴² W tym 63 dla dorosłych.

⁴³ W tym 37 dla dorosłych.

⁴⁴ W tym cztery dla dorosłych.

⁴⁵ W tym 33 dla dorosłych.

⁴⁶ W tym 65 dla dorosłych.

⁴⁷ W tym sześć dla dorosłych.

ogólnokształcących⁴⁸, 18 techników, 128 szkół policealnych, osiem szkół przysposabiających do pracy, 17 szkół branżowych I stopnia).

Według stanu na dzień 30 września 2019 r. liczba uczniów w szkołach podstawowych prowadzonych przez jst wynosiła – 205 315⁴⁹, w szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących – 37 052, a w szkołach zawodowych – 50 539. W przypadku szkół prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne liczba uczniów w szkołach podstawowych wynosiła – 12 388⁵⁰, w szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących – 4 988, a w szkołach zawodowych – 3 316. Według stanu na dzień 30 września 2020 r. liczba uczniów w szkołach podstawowych prowadzonych przez jst wynosiła – 208 163⁵¹, w szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących – 37 459, a w szkołach zawodowych – 51 662. W przypadku szkół prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne liczba uczniów w szkołach podstawowych wynosiła – 13 339⁵², w szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących – 10 718, a w szkołach zawodowych – 2 928.

Według stanu na dzień 30 września 2019 r. w szkołach podstawowych prowadzonych przez jst było 9 464 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i 416 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania, a w szkołach prowadzonych przez osoby fizyczne lub inne osoby prawne było 1 210 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i sześciu uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących prowadzonych przez jst było 495 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego oraz 171 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach zawodowych prowadzonych przez jst było 1 664 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego oraz 114 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne było 172 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Nie wystąpili natomiast uczniowie z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach zawodowych prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne było 141 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i nie było uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania.

Według stanu na dzień 30 września 2020 r. w szkołach podstawowych prowadzonych przez jst było 9 963 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i 538 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania, a w szkołach prowadzonych przez osoby fizyczne lub inne osoby prawne było 1 351 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i 17 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących prowadzonych przez jst było 542 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego oraz 236 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach zawodowych prowadzonych przez jst było 1 882 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego oraz 133 uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach ponadpodstawowych ogólnokształcących prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne było 220 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego i czterech uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania. W szkołach zawodowych prowadzonych przez osoby fizyczne i inne osoby prawne

⁴⁸ W tym 59 dla dorosłych.

⁴⁹ Bez oddziałów przedszkolnych.

⁵⁰ Bez oddziałów przedszkolnych.

⁵¹ Bez oddziałów przedszkolnych.

⁵² Bez oddziałów przedszkolnych.

było 152 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Nie było natomiast uczniów z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania.

Według stanu na dzień 30 września 2019 r., w szkołach objętych właściwością Dolnośląskiego Kuratora Oświaty zatrudnionych było 57 915 nauczycieli, a liczba etatów nauczycielskich z zatrudnienia wynosiła 47 197,66. Bez stopnia awansu zawodowego zatrudnionych było 1 557 nauczycieli, 2 160 nauczycieli stażystów, 9 811 nauczycieli kontraktowych, 12 953 nauczycieli mianowanych oraz 25 932 nauczycieli dyplomowanych. Natomiast według stanu na dzień 30 września 2020 r. w ww. szkołach zatrudnionych było 61 029 nauczycieli, a liczba etatów nauczycielskich z zatrudnienia wynosiła 48 722,23. Bez stopnia awansu zawodowego było 1 845 nauczycieli, 2 149 nauczycieli stażystów, 10 704 nauczycieli kontraktowych, 12 686 nauczycieli mianowanych oraz 26 881 nauczycieli dyplomowanych.

Dolnośląski Kurator Oświaty wyjaśnił, że ewentualne negatywne zjawiska, dotyczące zatrudniania nauczycieli (np. zatrudnianie ich niezgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, czy w wymiarze przekraczającym wymiar określony w Karcie Nauczyciela), są każdorazowo przedmiotem analizy przy opiniowaniu przez wizytatorów Kuratorium arkusza organizacyjnego każdej szkoły i aneksów do arkusza. Daje to wizytatorom wiedzę o sytuacji kadrowej nadzorowanych szkół i pozwala na podjęcie interwencji.

(akta kontroli tom I, str. 35-40, 187-196, tom IX, str. 140)

8. W odniesieniu do problemów w organizacji nauki zdalnej, Dolnośląski Kurator Oświaty wskazał na brak odpowiednich narzędzi do prowadzenia w ten sposób nauczania oraz brak określenia standardów dla nauki zdalnej. Ponadto wyjaśnił m.in., że platformy e-learningowe, służące do nauki zdalnej, dają nauczycielowi liczne możliwości zamieszczania materiałów, przeprowadzania testów, prowadzenia dyskusji. Równocześnie dają narzędzia służące ocenianiu, czy śledzeniu aktywności użytkowników. Możliwości takich nie dają komunikatory, jakimi posługują się nauczyciele w okresie pracy zdalnej. Nad platformami e-learningowymi mają one jednak istotną przewagę. Platformy e-learningowe nie wymagają równoczesnej obecności wszystkich uczestników na zajęciach, nie wykorzystują też kamer internetowych. Wynika to z faktu, że e-learning przeznaczony jest do pracy z dorosłymi, którzy z założenia potrafią sami organizować swój czas i pracę. Tymczasem w pracy z uczniami, objętymi obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki nauczyciel w pełni odpowiada również za organizację pracy ucznia. Musi też mieć pewność, że w zajęciach uczestniczą właśnie ci uczniowie, którzy powinni. Wymaga to równoczesnego udziału wszystkich uczniów danego oddziału, a potwierdzeniem dla nauczyciela jest obraz z kamery każdego ucznia. W sytuacjach awaryjnych (np. brak kamery) nauczycielowi może wystarczyć rozpoznanie głosu ucznia. W każdym razie odnotowana musi być obecność ucznia na zajęciach – odpowiednia frekwencja jest jednym z warunków jego klasyfikowania. O ile w ocenianiu uczniów, czy notowaniu ich frekwencji nauczyciel może się posłużyć e-dziennikiem, to w korzystaniu z komunikatorów nadal nie ma tych możliwości, które posiadają platformy e-learningowe (np. zamieszczanie materiałów, testów, forum dyskusyjnego, śledzenie aktywności uczniów). Dlatego należy uznać, że wykorzystywane przez nauczycieli komunikatory zapewniają jedynie część możliwości, niezbędnych do sprawnego prowadzenia zajęć. W tym sensie należy mówić o „ograniczonej przydatności” tych programów do pracy z dziećmi i młodzieżą. Dodać należy, że w okresie pandemii producenci narzędzi e-learningowych nie opracowali rozwiązań, które byłyby przydatne w realizacji zajęć obowiązkowych z dziećmi i młodzieżą. Kształcenie zdalne - w odróżnieniu od kształcenia stacjonarnego - nie ma żadnych standardów. Znacznie utrudnia to

formułowanie jakichkolwiek wniosków i ocenianie stosowanych przez nauczycieli rozwiązań.

(akta kontroli tom I, str. 372-377, tom VII, str. 1-18)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Wrocław, 16 lipca 2021 r.

Kontroler
Edward Klatka

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis